

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในระดับท้องถิ่น: กรณีศึกษา การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรงขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่” ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎี มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ
4. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง
5. แนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
6. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง
7. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
8. กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ลิจิต ชีรเวกิน (2533: 155-157) กล่าวว่า ประชาธิปไตยเป็นระบบการปกครองรูปแบบหนึ่ง ซึ่งมีวิวัฒนาการเกิดขึ้นในประเทศอังกฤษ และต่อมาได้แผ่ขยายไปในสหรัฐอเมริกา โดยประเทศสหรัฐอเมริกาได้ดัดแปลงให้มีรูปแบบเหมาะสมกับปรัชญาและสภาพทางประวัติศาสตร์การเมือง สังคม และเศรษฐกิจ จนเกิดเป็นคำกล่าวที่ว่า ประชาธิปไตยมีอยู่ 2 แบบใหญ่ ๆ คือ

1. ระบบรัฐสภาแบบอังกฤษ
2. ระบบประธานาธิบดีแบบสหรัฐอเมริกา

สำหรับประเทศไทย ได้พยายามเลียนแบบระบบรัฐสภาแบบอังกฤษโดยนำหลักสำคัญมาใช้ 2 ประการ คือ

1. มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องสังกัดพรรคการเมือง

เมือง

2. พรรคการเมืองที่มีคะแนนเสียงข้างมากจะจัดตั้งรัฐบาลโดยหัวหน้าพรรคจะเป็นนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับรัฐธรรมนูญด้วยว่าจะกำหนดคุณสมบัติผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีไว้อย่างไร

ความหมายของคำว่า ประชาธิปไตย

ประชาธิปไตย คือ การปกครองที่อำนาจสูงสุดมาจากปวงชน มีผลประโยชน์ของประชาชนเป็นพื้นฐาน กล่าวง่าย ๆ ตามอมตะพจน์ของประธานาธิบดีอับราฮัม ลินคอล์น ของสหรัฐอเมริกา ว่า “ประชาธิปไตย คือระบบการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน”

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (อ้างใน สุลท ใจศุ้ย 2545: 19) ได้สรุปรวบรวมแนวความคิดประชาธิปไตยจากนักวิชาการตะวันตกไว้ 6 ประการ คือ

1. การมีศรัทธาในความสามารถของมนุษย์ ในสติปัญญา การรู้จักใช้เหตุผล ตลอดจนการมองมนุษย์ในแง่ดีว่าสามารถร่วมมือกันทำงานเพื่อความสุขส่วนรวม แนวคิดนี้มาจากข้อคิดเห็นของ จอห์น ล็อก ที่ว่า ความรู้ทั้งหลายทั้งปวงของคนเราได้มาจากประสบการณ์ ในโลกนี้ไม่มีความจริง อันเดียวที่เป็นสัจธรรมสมบูรณ์แบบ (Absolute Truth)
2. ความเชื่อในความเป็นอิสระ และเสรีภาพของมนุษย์ ความเป็นอิสระ หมายถึง ความสามารถที่จะเลือกใช้ชีวิต กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดด้วยตนเอง ไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของการของบุคคลอื่น เนื่องจากมนุษย์มีความสามารถที่จะใช้เหตุผล ในการเลือกตัดสินใจ ตกลงใจนี้ ย่อมหมายถึงการที่ทำให้คนเราต้องผูกพัน รับผิดชอบในสิ่งที่ได้กระทำการไปแล้วด้วย
3. การยอมรับในความเท่าเทียมกันของคนเสมอภาคในทางกฎหมายและทางการเมือง คนทุกคนควรได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกัน
4. อำนาจสูงสุดในการปกครอง ในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของสังคมอยู่ที่ปวงชน มาจากปวงชน (Popular Sovereignty) แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า ทุกคนจะต้องตัดสินใจปัญหาทุก ๆ เรื่องโดยตรง แต่มีการมอบอำนาจให้กับตัวแทนเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือองค์กร เช่น ศาล เป็นผู้ใช้อำนาจโดยประชาชนเป็นผู้กำหนดขอบเขตของการใช้อำนาจ
5. อำนาจอันชอบธรรมในการปกครองของรัฐบาล เกิดจากความยินยอม (Consent) ของประชาชน ทฤษฎีว่าด้วยกฎธรรมชาติ ซึ่งมีความเห็นว่า มนุษย์เรานั้น ไม่สามารถจะรักษาสติที่มีอยู่ในสภาพธรรมชาติ (State of Nature) ได้ ดังนั้นเพื่อป้องกันความมั่นคงของสิทธิส่วนบุคคล จึงได้มาร่วมทำสัญญาประชาคม (Social Contract) การมาร่วมกันจะช่วยให้แต่ละคนสามารถรักษาสติของตนได้ดีกว่าอยู่นอกสังคม จอห์น ล็อก เห็นว่าศีลธรรม ความถูกต้อง ก่อให้เกิดกฎหมาย ไม่ใช่มีกฎหมายมาก่อน

6. สิทธิในการคัดค้านและล้มล้างรัฐบาล (The Right to Dissent, The Right to Revolt) ดังที่ จอห์น ล็อค ได้เขียนไว้ว่า “เมื่อใดที่ผู้ออกกฎหมายพยายามที่จะแย่งและทำลายสิทธิของประชาชน เท่ากับว่าผู้ออกกฎหมายนั้นทำตัวไปสู่อำนาจสงครามกับประชาชน ซึ่งเมื่อเป็นเช่นนี้ ประชาชนก็จะไม่ใช้ความเชื่อฟังอีกต่อไป และมีสิทธิที่จะนำเอาเสรีภาพดั้งเดิมของเขากลับคืนมาใหม่ และต้องการจัดตั้งสภาผู้แทนราษฎรใหม่ตามที่เห็นสมควร เพื่อให้ความมั่นคงและปลอดภัย ซึ่งเป็นจุดหมายในการเข้ามาอยู่ร่วมกันในสังคม”

หลักพื้นฐานที่สำคัญของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย คือ

1. รัฐบาลจะต้องเป็นรัฐบาลที่ได้รับเลือก อาจจะได้โดยตรง หรือ โดยทางอ้อมจากประชาชน
2. ประชาชนมีเสรีภาพในการแสดงออก ซึ่งความคิดเห็นทางการเมือง รวมทั้งคัดค้านนโยบายของรัฐบาล
3. ประชาชนทุกคน มีสิทธิทางการเมืองเท่าเทียมกัน
4. บุคคลได้รับประกันสิทธิขั้นมูลฐาน เช่น สิทธิในร่างกาย สิทธิในทรัพย์สินที่เขาหามาได้โดยสุจริต สิทธิในการเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย และสามารถใช้อิทธิพลเหล่านี้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

William A. Robson (1992) ได้ให้คำนิยามของคำว่า “การปกครองท้องถิ่น” เอาไว้ว่า “หมายถึง กระบวนการในการปกครองส่วนหนึ่ง ๆ ของประเทศโดยที่มีอำนาจและอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามสมควร ซึ่งอำนาจและอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของท้องถิ่น ที่ว่านี้ จะต้องไม่มากจนมีผลกระทบกระเทือนต่ออำนาจอธิปไตยของรัฐ เนื่องจากองค์กรปกครองท้องถิ่นมิได้เป็นชุมชนที่มีอำนาจอธิปไตยเป็นของตนเองและองค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นองค์กรที่มีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) รวมถึงการที่ที่จะต้องมีการมีหน่วยงานที่จำเป็น (Necessary Organization) ต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการแก่ท้องถิ่นขององค์กรปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ เอง”

William V. Holloway (อ้างในยุทธพงศ์ ไชยศรี, 2536: 14) กล่าวว่า “การปกครองตนเองของท้องถิ่น” หมายถึง องค์กรที่มีอาณาเขตแน่นอน มีประชากรตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีอำนาจปกครองตนเอง มีการบริหารงานคลังของตนเอง และมีสภาของท้องถิ่นที่สมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน

Daniel Wit (อ้างในยุทธพงศ์ ไชยสร, 2536: 14) ให้ความหมายว่า “การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันรับผิดชอบทั้งหมด หรือ แต่เพียงบางส่วนในการบริหารท้องถิ่น”

นิยม รัฐอมฤต (อ้างใน ยุทธพงศ์ ไชยสร, 2536: 13) ได้กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองในระดับที่ต่ำกว่ารัฐบาลกลางโดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยการปกครองดังกล่าว มีความรับผิดชอบขั้นต้นต่อท้องถิ่นของตน และได้รับการรับรองให้มีอำนาจหน้าที่ ที่จะใช้ดุลยพินิจในเรื่องสำคัญ ๆ ได้ การปฏิบัติงานตามปกติไม่ต้องขอความเห็นชอบหรืออยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลกลางซึ่งเป็นผู้จัดตั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่น

องค์ประกอบที่สำคัญของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น (Local Government) มีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1. องค์การปกครองท้องถิ่นต้องมีฐานะเป็นนิติบุคคล คือ ต้องมีฐานะเป็นองค์กรที่ถูกต้องตามกฎหมาย กล่าวคือ มีกฎหมายแสดงให้เห็นถึงการก่อตั้ง และยอมรับฐานะขององค์กรนั้น ทั้งนี้ เพื่อองค์กรนี้จะได้มีสิทธิตามกฎหมายต่าง ๆ อันได้แก่ สิทธิที่จะออกกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อการปฏิบัติงาน และใช้บังคับแก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น ข้อบัญญัติจังหวัด เทศบัญญัติ ข้อบัญญัติตำบล เป็นต้น รวมทั้งสิทธิที่จะนำนิติกรรมสัญญาต่าง ๆ เช่น สัญญาจ้าง สัญญาเช่า ฯลฯ นอกจากนี้ องค์การปกครองท้องถิ่นยังสามารถที่จะกำหนดงบประมาณรายได้และรายจ่ายของตนเอง ในการบริหารงานอีกด้วย

2. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีความอิสระ (Autonomy) จากการควบคุมของรัฐบาลในส่วนกลาง กล่าวคือ องค์การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระพอสมควรในการบริหารงาน เช่น สามารถที่จะกำหนดนโยบาย วินิจฉัยสั่งการ ในกิจการใด ๆ ตามที่ตนเห็นสมควร หรือในเรื่องการบริหารงานบุคคล ข้าราชการประจำที่ปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละท้องถิ่นจะต้องสังกัดองค์การปกครองท้องถิ่น ได้รับเงินเดือนจากงบประมาณท้องถิ่นและจะต้องอยู่ภายใต้ระเบียบข้อบังคับของท้องถิ่น

3. ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นมีส่วนในการปกครองตนเอง มีการเลือกตั้ง หลักการนี้เป็นหัวใจสำคัญ และเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลาย สำหรับประเทศไทย ยอมรับหลักการดังกล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 282 รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น มาตรา 284 องค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่นทั้งหลายย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การ

บริหาร การบริหารงานบุคคล การเงิน และการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ และ มาตรา 285 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหาร ท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้ มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น

2.3 แนวคิดและทฤษฎีการกระจายอำนาจ

หลักการสำคัญของการปกครองในระบบประชาธิปไตย คือ “การปกครองที่เป็นของ ประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน” การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นจึงเป็นปัจจัยสำคัญประการ หนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐในระบบประชาธิปไตย เป็นการลดความสัมพันธ์ทาง อำนาจหน้าที่ ระหว่างราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค และราชการบริหาร ส่วนท้องถิ่น ให้ สอดคล้องกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปโดยสังคมมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ มี ความต้องการ ความ คาดหวัง และเรียกร้องบริการจากรัฐเพิ่มขึ้นในขณะที่รัฐมีขีดความสามารถ และทรัพยากรที่จำกัดในการตอบสนองปัญหา และความต้องการที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่นได้ทันต่อ เหตุการณ์จึงต้องมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เพื่อลดบทบาทของรัฐในส่วนกลาง ให้เหลือแต่งาน ที่ต้องทำเท่าที่จำเป็น โดยรัฐ จะดำเนินการกิจที่เป็นงานส่วนรวมของทั้งประเทศและเกี่ยวข้องกับ ระดับประเทศมากขึ้น และเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการ "ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมรับผิดชอบ" และการบริหารงานชุมชนท้องถิ่นให้เป็นไปตาม ทิศทางแนวความคิดสามารถ ตอบสนองการเรียกร้องและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ได้อย่างทั่วถึง

การกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นหลักการอย่างหนึ่งของการจัดระเบียบการ ปกครองประเทศ โดยมีหลักการสำคัญ คือ เป็นการโอนอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปให้ ประชาชนในท้องถิ่นในการดำเนินการเองโดยอิสระภาพพอสมควร ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย การกระจายอำนาจทำให้เกิดการจัดระเบียบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วน ตำบลถือได้ว่าเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ตามแนวความคิดการกระจายอำนาจการ ปกครอง

หลักการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหลักการเปิดโอกาสให้ แต่ละท้องถิ่นดูแลจัดการปัญหาของตนเองในระดับท้องถิ่น ทำให้สามารถตอบสนองความต้องการ ของแต่ละท้องถิ่นได้และหลักการกระจายอำนาจตั้งอยู่บนพื้นฐานประโยชน์สำคัญอย่างน้อย 5 ประการ ดังนี้

1. เป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางหรือหน่วยบริหารราชการส่วนกลาง

2. เป็นการทำให้ปัญหาในท้องถิ่น ได้รับการแก้ไขปรับปรุงได้อย่างมีประสิทธิภาพและ
เป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่น

3. เป็นการส่งเสริมให้คนในแต่ละท้องถิ่นได้แสดงความสามารถ และพัฒนาบทบาท ตน
เองในการดูแลรับผิดชอบท้องถิ่นของตนเอง

4. เป็นการส่งเสริมและพัฒนาการเมืองในระดับท้องถิ่น อันเป็นรากฐานของระบอบ
ประชาธิปไตยและเป็นพื้นฐานสำคัญให้คนในท้องถิ่นได้ก้าวขึ้นไปดูแลปัญหาในระดับชาติต่อไป

5. เป็นการส่งเสริมความมั่นคง และความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนที่จะทำให้ประชาชนมี
คุณภาพและมีบทบาทในการจัดการดูแลชุมชนท้องถิ่นตนเอง

เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นในลักษณะการกระจายอำนาจนั้น อาจจะเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งจาก
ประชาชนในท้องถิ่น หรือโดยการแต่งตั้งจากราชการส่วนกลางก็ได้ สาระสำคัญของการกระจาย
อำนาจ อยู่ที่ว่าท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเอง (Autonomy) บางประการ โดยท้องถิ่นได้รับ
มอบอำนาจนี้จากส่วนกลาง การกระจายอำนาจนั้นนอกจากจะเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลโดย
มอบอำนาจหน้าที่ที่รัฐบาลกลางจะต้องดำเนินการไปให้ท้องถิ่นจัดทำแล้ว ยังเป็นการลดอำนาจหน้าที่
ของรัฐบาลกลาง ในส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่ที่ได้รับมอบให้องค์กรปกครองท้องถิ่นรับไปจัดทำด้วย

ลิจิต ชีรเวคิน (2533) ได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจ โดยกล่าวไว้ว่า การ
กระจายอำนาจการปกครองมีความสำคัญในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยสรุปได้ 2
ประเด็นใหญ่ ๆ ดังนี้

1. การกระจายอำนาจเป็นรากแก้วของระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย เนื่องด้วย
ประชาธิปไตยต้องประกอบไปด้วยโครงสร้างส่วนบนคือ ระดับชาติ และโครงสร้างส่วนฐาน คือ
ระดับท้องถิ่น การปกครองตนเองในรูปแบบของการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง คือ รากแก้ว เป็น
ฐานเสริมสำคัญยิ่งของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

2. การกระจายอำนาจมีความสำคัญในทางเศรษฐกิจ และสังคมในด้านการพัฒนาชนบท
โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยโครงสร้างการ
ปกครองตนเองในลักษณะที่มีความอิสระพอสมควร ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็จะต้องมีการกระจายอำนาจ
อย่างแท้จริง

Martin Cross และ David Mallen (1978) ชี้ว่าระบบการปกครองท้องถิ่นนั้นเป็นผลมาจาก
การกระจายอำนาจทางการเมืองการปกครองของรัฐเพื่อให้ประชาชนได้ปกครองตนเองตามครรลองของการ
ปกครองระบอบประชาธิปไตย และการที่องค์กรปกครองท้องถิ่น (Local Authorities) จะดำเนินการ
ในหน้าที่ความรับผิดชอบซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐบาลกลางให้สำเร็จลุล่วงไปได้นั้น จำเป็นต้องมี
อิสระในเรื่องการคลัง (Financial Freedom) กล่าวคือ องค์กรท้องถิ่นนั้นจะต้องมีเงินหรือบ

ประมาณ (Budget) มาดำเนินกิจการ ดังนั้นด้วยความจำเป็นที่องค์กรท้องถิ่นจะต้องมีเงินหรืองบประมาณของตนเอง หลักการสำคัญประการหนึ่งของการปกครองของตนเองซึ่งเป็นกรรมวิธีของการกระจายอำนาจทางการปกครอง (Decentralization) นั้น รัฐบาลก็ต้องทำการกระจายอำนาจทางการคลัง อาทิเช่น อำนาจในการจัดหารายได้ หรืออำนาจในการจัดทำงบประมาณไปให้ทั่ว ไปนั้น พบว่าความเป็นอิสระทางการคลังเป็นเครื่องชี้ (Indicator) ที่สำคัญประการหนึ่งในการวัดถึงอัตราการกระจายอำนาจในแต่ละประเทศ

จากแนวคิดข้างต้น สรุปได้ว่า การกระจายอำนาจเป็นกระบวนการที่ไม่อาจเกิดขึ้นในเวลาอันรวดเร็ว แต่ต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนอย่างมุ่งมั่น โดยมีเงื่อนไขที่ความร่วมมือกันของทุกส่วนทั้งรัฐบาล ราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค และราชการบริหารส่วนท้องถิ่น สิ่งที่สำคัญยิ่งคือการมีส่วนร่วมจากประชาชนทุกคนโดยมุ่งหมายเพื่อไปสู่การปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริงและการพึ่งตนเองได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.4 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

เชาวันะ ไตรมาส (2542: 7-8) กล่าวว่า iva การเลือกตั้งเป็นการแข่งขันเพื่อเข้าไปสู่อำนาจและการใช้อำนาจทางการเมืองของผู้ปกครอง โดยอาศัยกลไกกระบวนการของการเลือกตั้งเป็นเครื่องมือในการใช้หลักประกัน เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นการแข่งขันเข้าสู่อำนาจอย่างสุจริตเที่ยงธรรม โดยคาดหวังหรือผลลัพธ์จากการเลือกตั้งว่า สามารถถึงเจตนารมณ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนมากที่สุด มีอิสระตรงไปตรงมาและเป็นการเปิดกว้างอย่างที่สุดด้วย ในการกลับกันการเลือกตั้งก็ยังเป็นเครื่องมือของประชาชน สำหรับการแสดงเจตนารมณ์ทางการเมืองครั้งสำคัญรวมทั้งการได้ใช้อำนาจอิทธิพลทางการเมืองในการกำหนดผู้ปกครองมาใช้อำนาจแทน เพื่อเป็นการตอบสนอง ผลประโยชน์ และความต้องการของประชาชนเองด้วย

การเลือกตั้งเป็นภาระทางการเมืองของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย การเมืองระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการเมืองที่อิงอำนาจ และเจตนารมณ์ร่วมของประชาชนส่วนใหญ่ในทางการเมือง จึงเป็นภาระความรับผิดชอบและสิทธิหน้าที่ของประชาชนเอง ขณะที่การเลือกตั้งนั้นเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ต้องอาศัยเจตนารมณ์ของประชาชนเป็นเครื่องมือในการกำหนดอนาคตทางการเมืองให้เป็นผู้แทนทั้งในฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารได้เอาไปใช้ให้สอดคล้อง และเป็นประโยชน์ตามความต้องการของประชาชน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ประชาธิปไตยก็ต้องมีการเลือกตั้งและหากมีการ เลือกตั้งต้องมีประชาชนไปออกเสียงเลือกตั้งด้วยนั่นเอง การเลือกตั้งจึงถือเป็นภาระทางการเมืองของประชาชนอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

การเลือกตั้งถือเป็นเครื่องมือสำคัญของการเมืองในระบบประชาธิปไตย เนื่องจากการเลือกตั้งมีหน้าที่ และมีผลกระทบต่อระบบการเมืองหลายประการ นอกเหนือจากการเป็นช่องทางในการเข้าสู่อำนาจของฝ่ายผู้ปกครอง

1. การเลือกตั้งช่วยแก้ไขความขัดแย้งและผ่อนคลายความตึงเครียด อันเนื่องมาจากความขัดแย้งที่รุนแรงไม่ว่าระหว่างรัฐบาลฝ่ายค้าน ฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร หรือระหว่างฝ่ายผู้ปกครองกับฝ่ายผู้ถูกปกครอง

2. การเลือกตั้งช่วยสร้างความชอบธรรมทางการเมือง ในการหาทางออกให้กับการตัดสินใจในทางเลือกเกี่ยวข้องกับชะตากรรมของประเทศและประชาชน ในกรณีที่รัฐบาลเกิดความผิดพลาดในการตัดสินใจเรื่องสำคัญของประเทศ หรือดำเนินนโยบายในการบริหารประเทศ

3. การเลือกตั้งช่วยนำร่องทิศทางการเมือง ช่วยสร้างความสอดคล้องในการเปลี่ยนแปลงให้วิวัฒนาการทางการเมือง การปกครอง เนื่องจากการเลือกตั้งเป็นกิจการทางการเมืองที่เชื่อมโยงการฝึกปฏิบัติสัมพันธ์ร่วมระหว่างประชาชนกับผู้ปกครอง โดยที่ประชาชนเป็นฝ่ายได้รับโอกาสในการแสดงออกถึงความต้องการใหม่ ๆ ขณะที่ผู้ปกครองก็ได้รับโอกาสในการริเริ่มสร้างสรรค์แนวทางใหม่ ๆ ในการสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน ไม่ว่าในเรื่องมาตรการ นโยบาย หรือบุคลากร ทางการเมืองที่ผ่านการคัดสรรจากกระบวนการแข่งขันที่ทำให้เกิดการผลัดซ้ำ

4. การเลือกตั้งช่วยสร้างอิทธิพลและความสำคัญทางการเมืองของประชาชน การเลือกตั้งเป็นการใช้อำนาจทางการเมืองโดยตรงของประชาชน ซึ่งจะส่งอิทธิพลต่อการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองของผู้ปกครอง การเลือกตั้งทั่วไปจึงเป็นการใช้อิทธิพลทางการเมืองของประชาชนส่วนใหญ่ไปจำกัด ควบคุม และสลายการครอบงำอิทธิพลสูงสุดทางการเมืองขององค์กรอำนาจ และกลุ่มผูกขาดเฉพาะกลุ่ม เพื่อให้กระบวนการแข่งขันเข้าสู่อำนาจทางการเมืองผู้ปกครองสัมพันธ์สอดคล้องกับความต้องการและรับผิชอบต่อประชาชนส่วนใหญ่

5. การเลือกตั้งช่วยสร้างสันติภาพในการต่อสู้แข่งขันทางการเมือง การเลือกตั้งเป็นกลไกช่วยจัดให้ระเบียบการต่อสู้ทางการเมืองให้อยู่ในกรอบของกฎเกณฑ์กติกา แทนการใช้กำลังรุนแรง กำกับการแข่งขันทางอำนาจให้อยู่ในครรลองของสันติวิธีที่กลุ่มอำนาจฝ่ายต่าง ๆ ให้การยอมรับร่วมกันได้ ทั้งในการเข้าสู่อำนาจ การใช้อำนาจและการพ้นจากอำนาจ

6. การเลือกตั้งช่วยให้ประชาชนได้คัดสรรกลั่นกรองผู้แทนและผู้ปกครองที่ต้องการการเลือกตั้ง เปิดโอกาสทางการเมืองให้แก่ประชาชนในการพิจารณาตัดสินใจเปลี่ยนแปลงและคัดสรรผู้แทนหรือผู้ปกครองใหม่ให้สนองตอบตามความต้องการที่เปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ได้ รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดบรรยากาศของการแข่งขันทางอำนาจในระหว่างกลุ่มอำนาจ และผู้ปกครองซึ่งจะส่งผลให้

ประชาชนได้รับโอกาสในการเลือกผู้ปกครอง และผู้ปกครองเองก็จะแข่งขันกันสนองตอบตามความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้น

7. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประชาชนจะได้ทั้งผู้แทนทำหน้าที่นิติบัญญัติ และบริหารพร้อมกันเนื่องจากรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้ ส.ส. ที่ไปเป็นรัฐมนตรี เปิดช่องให้พรรค ส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อด้วย โดยหาก ส.ส. ตามบัญชีรายชื่อดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีก็ไม่ต้องเลือกตั้งซ่อม แต่ให้เลือกคนที่มิชื่อในบัญชีขึ้นมาเป็น ส.ส. จากบัญชีรายชื่อ เข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง และการบริหาร และคง ส.ส. ที่มาจากเขตเลือกตั้งไว้ เพื่อรักษาจำนวนสมาชิกของ พรรคให้คงเดิมในสภานิติบัญญัติ

กิติพงษ์ เตชะพันธ์ (2534) ได้ศึกษาถึงพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนคร เชียงใหม่ 2533 เกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สิทธิเลือกตั้ง ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมทางการเมืองของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมีความสัมพันธ์กับการใช้สิทธิเลือกตั้ง กล่าวคือ ผู้เคยติดตาม ข่าวสารการเลือกตั้งจากสื่อมวลชน มีแนวโน้มที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าผู้ที่ไม่เคยติดตามข่าว สารการเลือกตั้ง และผู้ที่มีความรู้เรื่องการเมืองท้องถิ่นในระดับดี มีแนวโน้มที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มากกว่าผู้ที่มีความรู้ในเรื่องดังกล่าวในระดับปานกลาง และระดับต่ำ

2.5 แนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2527) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมทางการเมือง ซึ่งมีปัญหาเกี่ยวกับระดับในการยอมรับหรือไม่ยอมรับ ต่อผู้แทนปวงชนหรือต่อรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย จึงอาจกล่าวได้ว่า พฤติกรรมในการใช้ สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนเป็นส่วนที่สำคัญอย่างหนึ่งในบรรดาพฤติกรรมทางการเมืองทั้งหลาย

การศึกษาพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในระบบการเมืองต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นระบบการเมืองประเภทใด ๆ ก็ตามเป็นส่วนหนึ่งของความพยายามที่จะทำความเข้าใจความสัมพันธ์ ระหว่างประชาชนกับการปกครอง ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับกระบวนการปกครอง นับได้ว่าเป็นหัวใจของกิจกรรมทางการเมืองทุกระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปกครองตาม ระบอบประชาธิปไตย

แต่อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่มีปัจจัยเกี่ยวข้องกันอย่างซับซ้อน ยิ่ง ถ้าเป็นการเลือกตั้งที่มีการแข่งขันทางการเมืองสูงแล้ว ยิ่งมีการใช้เทคนิคและกลยุทธ์ต่าง ๆ ในกิจกรรมเลือกตั้งสูงตามไปด้วย นักรัฐศาสตร์ให้ข้อสังเกตว่า การเลือกตั้งในปัจจุบันนับวันแต่จะ มีความซับซ้อนหรือมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องเนื่องมากขึ้น มีคนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น มีการใช้เงินในการ

เลือกตั้งเป็นจำนวนมาก สร้างความสำคัญให้แก่องค์กรทางการเมืองต่าง ๆ มากขึ้น และที่สำคัญคือ การเลือกตั้งได้สร้างความชอบธรรมให้กับการปกครองสมัยใหม่ได้อย่างดียิ่ง สามารถกำหนดได้ทันทีว่าจะให้ใครหรือคนกลุ่มใดเป็นผู้ปกครอง

จรรยา สุภาพ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2527) ได้กล่าวไว้ว่า ในประเทศที่กำลังพัฒนานั้น การศึกษาพบว่าเนื่องจากประชาชนส่วนหนึ่งไปลงคะแนนเสียงเพราะถูกชักจูงยิ่งกว่าการตัดสินใจด้วยตนเอง มีผลให้ชนชั้นต่ำที่อาศัยอยู่ในชนบทที่มีการศึกษาน้อย หรือกล่าวอย่างรวม ๆ ว่า ผู้มีฐานะเศรษฐกิจและสังคมต่ำไปลงคะแนนเสียงมากกว่าผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง ซึ่งอาศัยอยู่ในเมือง และเป็นผู้มีความรู้ต่อการเมืองในแง่ลบ สรุปได้ว่าบุคคลที่อยู่ในฐานะทางเศรษฐกิจ-สังคมต่ำ ไปลงคะแนนเสียงด้วยการถูกระดม (mobilized) เป็นสำคัญ หาใช่เพราะความสำนึกของตนเองแต่อย่างใดไม่ ปัญหาต่อไปนี้ก็คือใครเป็นผู้ที่มีอิทธิพลสามารถชักจูงบุคคลเหล่านี้ให้ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง คำตอบดังกล่าวนี้พอที่จะอธิบายได้ด้วยทฤษฎีที่ว่าด้วยชนชั้นนำในชุมชน สำหรับกรณีของประเทศไทยข้อมูลบ่งชี้ที่น่าสนใจว่า กำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน คือผู้ที่มีบทบาทอย่างสำคัญในการกระตุ้นให้ประชาชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง

ทินพันธุ์ นาคะตะ (2525: 25-51) กล่าวถึงวัฒนธรรมทางการเมืองไว้ว่า หมายถึง ค่านิยม ทักษะ และความเชื่อทางการเมือง ซึ่งเป็นมิติทางด้านจิตวิทยาสังคม และวัฒนธรรมของระบบเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองของระบบการเมืองหนึ่ง ๆ ย่อมเป็นผลผลิตทั้งของประวัติศาสตร์ของระบบการเมือง และประวัติดั้งเดิมของมวลสมาชิกในระบบการเมืองนั้น

วัฒนธรรมทางการเมืองของไทย

ทินพันธุ์ นาคะตะ ยังกล่าวอีกว่า การศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทย จะช่วยทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจพฤติกรรมทางการเมืองต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น เพราะความรู้ความนึกคิดของมนุษย์ย่อมมีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมของคนเรามาก เมื่อคนเรามีความรู้สึคนึกคิดอย่างไร ก็มีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมออกมาอย่างนั้น

วัฒนธรรมทางการเมืองของไทยที่สำคัญ ๆ ที่จะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องมิติทางด้านสังคม และวัฒนธรรมระบบการเมืองไทยได้ดียิ่งขึ้น การศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของไทย ควรศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. อิทธิพลของการปกครองในอดีต

วัฒนธรรมทางการเมืองของไทยแบบดั้งเดิม มีลักษณะอำนาจนิยมสูง และยังมีอิทธิพลอยู่ในสังคมไทยปัจจุบัน ซึ่งวัฒนธรรมการเมืองแบบนี้ไม่เหมาะสมกับการเมืองระบบประชาธิปไตย

ในสมัยสุโขทัย เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 1780 ประเทศไทยปกครองแบบบิดากับบุตร ไม่ให้ประชาชนปกครองตนเอง

ต่อมาสมัยอยุธยา ซึ่งเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 1893 ประเทศไทยได้นำระบบทาสีทมิฬมาใช้ ถือกันว่า กษัตริย์คือสมมติเทพ ทรงเป็นเจ้าของชีวิตและเจ้าแผ่นดิน ประชาชนต้องเคารพเชื่อฟัง และเป็นผู้รับใช้ ข้าราชการจึงถือว่าเป็นตัวแทนของกษัตริย์

คนไทยยึดถือแนวความคิดทั้งสองเรื่อยมา จนถึงสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครอง ปี พ.ศ. 2475 จึงนำระบอบประชาธิปไตยมาใช้แทน แต่อิทธิพลของความคิดเดิมยังครอบงำมาจนถึงปัจจุบัน เพราะคนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความสนใจในเรื่องการเมืองการปกครอง

2. กระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมต่าง ๆ

กระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ของไทย ส่งเสริมเกื้อกูลกันโดยตลอด ดังจะเห็นได้จากการเน้นในเรื่องการมีความสัมพันธ์ที่ดีต้องแสดงความเคารพกัน และการอ่อนน้อมยอมจำนนต่อผู้มีอำนาจ คนไทยจะได้รับการอบรมกล่อมเกลามาให้เคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามบิดามารดา ผู้อาวุโส พระภิกษุ ครู อาจารย์ และข้าราชการ ซึ่งถือเป็นประเพณีติดต่อกันมาตั้งแต่สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์

วัฒนธรรมแบบนี้นับได้ว่า เป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การประสบความสำเร็จของบุคคลในหน้าที่ต่าง ๆ กล่าวคือ ในการใช้ภาษาสำหรับกล่าวถึงบุคคลต่าง ๆ นั้น จะแสดงออกถึงฐานะทางสังคมที่แตกต่างระหว่างกัน เช่น จะมีการเรียกกันว่า พี่ ป้า น้า อา ลุง ฯลฯ ทั้งนี้อาจจะเพ็ญรู้จักกัน การทักทายกันด้วยการไหว้ในท่าทางต่าง ๆ ของคนไทย จะเป็นสิ่งแสดงออกถึงการเคารพนอบน้อมต่อบุคคลที่มีฐานะต่างกันด้วย

ในส่วนของศาสนาพุทธ ส่งเสริมให้เชื่อว่าฐานะตำแหน่งทางสังคมของคน เป็นผลมาจากกรรมเก่า ในทำนองเดียวกัน ในระบบราชการไทย ทักษะคดีเรื่องนายกับบ่าว จะปรากฏชัดเจน ลูกน้องต้องเคารพเชื่อฟังนาย หรือในสังคมทั่วไป การโต้แย้งผู้ใหญ่อถือว่าไม่สุภาพ

3. วัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นนำกับประชาชน

วัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนมักเป็นแบบเดิม แต่ของชนชั้นนำจะทันสมัยมากกว่า ประชาชนมักมีการศึกษาน้อย ไม่สนใจการเมืองในระดับชาติ ยอมจำนนต่ออำนาจรัฐ

ชนชั้นนำ เป็นพวกชนชั้นปกครองที่มีการศึกษาแต่อนุรักษนิยม นิยมเข้ารับราชการซึ่งถือว่าเป็นอาชีพที่มั่นคง มีศักดิ์ศรี มีอำนาจ และบางทีก็นำไปสู่ความมั่นคงได้ การศึกษาทำให้ทันสมัย

สมัย แต่อนุรักษ์เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มตน นั่นคือชนชั้นนำขาดอุดมการณ์ทางการเมืองที่เข้มแข็งเพียงพอ

ชนชั้นนำที่มีอายุและอนุรักษ์นิยมจะเน้นเรื่องการศึกษา ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ทหารผู้มีลักษณะของชาตินิยม จะเน้นเรื่องการป้องกันประเทศ ส่วนนักการเมืองจะเน้นเรื่อง การเลือกตั้ง และการควบคุมรัฐบาล โดยรัฐสภา

ชนชั้นนำของไทย ได้แก่ ผู้นำฝ่ายทหาร ข้าราชการ ผู้มีอำนาจและนักวิชาการ พวกนี้ส่วน มากยังมองว่าประชาชนไม่มีความพร้อม และขาดคุณสมบัติในการเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง ตามระบอบประชาธิปไตย

4. วัฒนธรรมทางการเมืองที่สำคัญของไทย

วัฒนธรรมทางการเมืองของไทยเป็นสิ่งที่ได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมและกระบวนการ ถ่ายทอดวัฒนธรรมทางสังคม ภายใต้ระบบการปกครองแบบดั้งเดิม อาจกล่าวได้ว่า ลักษณะ สำคัญของวัฒนธรรมทางการเมืองของไทย ประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

4.1 อำนาจนิยม คนส่วนใหญ่ชอบการใช้อำนาจเด็ดขาด เคารพเชื่อฟังและอ่อนน้อม ต่อผู้มีอำนาจ รวมทั้งมอบอำนาจและความรับผิดชอบในทุกสิ่งทุกอย่างไว้ที่ผู้นำ ทั้งนี้จะเห็นได้ จากการปกครองในทุกระดับ นับตั้งแต่ครอบครัวไปจนถึงระดับชาติ การทำงานจึงมีลักษณะสั่งการ จากเบื้องบนลงมา มากกว่าการเริ่มจากเบื้องล่าง สังคมไทยชอบผู้นำแบบมีความเก่งกล้าสามารถ เป็นผู้นำประเภทอัศวินขี่ม้าขาวที่จะช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปได้

4.2 นิยมระบบเจ้านายกับลูกน้อง ในสังคมไทยคนส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มพวกพ้องกลุ่ม หนึ่งกลุ่มใดเสมอ ผู้นำต้องสามารถให้การคุ้มครองและผลประโยชน์แก่ลูกน้องได้ ส่วนลูกน้องจะ ต้องตอบแทนด้วยการสนับสนุนและให้บริการแก่เจ้านาย ความสัมพันธ์เช่นนี้จะมีทุกหนทุกแห่ง เช่น ในความสัมพันธ์ทางการเมืองในระบบพรรคการเมือง หรือในระบบราชการ แม้แต่ประชาชน ส่วนมากก็มีความเชื่อว่า ข้าราชการคือเจ้านายของตน สังคมยังยึดถือพวกพ้องมาก

4.3 ยึดมั่นในตัวบุคคลมากกว่าหลักการ ความสัมพันธ์ส่วนตัวยังมีความสำคัญมาก ในการประกอบกิจกรรมเกือบทุกอย่าง การรวมกลุ่มในทางการเมือง หรือสังคม จึงต้องอาศัยบุคลิก ภาพของผู้นำเป็นหลัก ยิ่งกว่านั้น คนไทยยังเป็นผู้เล็งเลิศในทางปฏิบัติ มากกว่าจะยึดมั่นในอุดม การณ์ โดยเฉพาะถ้าตนจะได้ผลประโยชน์ เช่น การนิยมเข้าข้างผู้ชนะ ใครยึดอำนาจได้จะเป็นฝ่าย ถูก เป็นต้น จึงมีการยึดมั่นในความสำคัญของบุคคลมากกว่าอุดมการณ์ หลักการหรือเหตุผล เช่น ในการเลือกตั้ง มักคำนึงถึงคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครมากกว่านโยบายหรือ อุดมการณ์ของพรรค การเมือง

4.4 มีการจัดลำดับฐานะในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ระบบเจ้าขุนมูลนาย ทำให้มีการแบ่งชั้นวรรณะกันระหว่างคนไทย ทำให้คนไทยมีสิทธิไม่เท่าเทียมกัน ต้องรู้จักที่ต่ำที่สูง ไม่ควรตีตนเสมอผู้ใหญ่ ยึดถือคุณสมบัติที่ติดตัวมากกว่าความสำเร็จของบุคคล ทำให้คนไทยยกย่องผู้ที่เกิดมาในตระกูลสูง เช่น เป็นเชื้อพระวงศ์ ตระกูลขุนนางหรือผู้ดี ตระกูลที่มั่งมี เป็นต้น สังคมไทยส่วนใหญ่จึงถือเอาฐานะมากกว่าความสามารถ ยกย่องผู้ผ่านการศึกษาสูง ๆ มากกว่าจะสนใจในความรู้ที่แท้จริงของบุคคล การยึดมั่นในค่านิยมต่าง ๆ ดังกล่าว ทำให้คนไทยยอมรับในเรื่องความเสมอภาคของบุคคลได้ยาก

4.5 ความเป็นอิสระนิยม คนไทยรักความเป็นอิสระ ชอบทำอะไรโดยลำพัง ไม่อยากให้ใครมายุ่งเกี่ยวกับตนมากนัก ไม่ชอบการถูกบังคับ หรือตกอยู่ภายใต้บังคับบัญชาของคนอื่น ไม่ค่อยมีระเบียบวินัย ไม่ชอบอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์หรือกฎหมายของสังคม นอกจากนี้ คนไทยยังไม่ชอบการรวมกลุ่ม โดยถือหลักต่างคนต่างอยู่ การรวมกลุ่มในทางการเมือง เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใด จึงเป็นไปได้ยาก ความรับผิดชอบต่อส่วนรวมจึงมีน้อย

4.6 การยึดมั่นในประเพณีดั้งเดิม คนไทยส่วนมากยังเชื่อถือในเรื่องปาฏิหาริย์ ภูตผีปิศาจ ไสยศาสตร์ ของขลัง และโหราศาสตร์ จึงมักฝากอนาคตไว้กับดวงชะตา สิ่งเหล่านี้ เป็นที่พึ่งทางใจหรือความหลังของชีวิตโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อประสบปัญหาหรือความเดือดร้อน คนไทยส่วนใหญ่มีลักษณะอนุรักษนิยม จะสนใจพิธีกรรมมากกว่าการทำงานให้บรรลุผลอย่างจริงจัง ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงและการเสี่ยง มักมีความคิดอ่านค่อนข้างแคบ คือ ยังผูกพันต่อกลุ่มเดิม ๆ ของตน เช่น ท้องถิ่น สถาบันหรือพวกของตนมากกว่าต่อสังคมส่วนรวม

4.7 ความเลื่อมใสไม่กระตือรือร้นหรือสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง โดยทั่วไป จะพอใจในสถานภาพที่เป็นอยู่ของตนเอง จะยอมรับสถานภาพที่เสียเปรียบโดยถือว่าตนมีบุญวาสนาอยู่แค่นั้น ทำงานเท่าที่จำเป็นในการครองชีพเท่านั้น ส่วนใหญ่ชอบความสบายและสนใจกับอุปวยมุขต่าง ๆ เช่น การพนัน และเสพของมีเงินมา แต่ไม่ชอบจริงจังกับชีวิตและงาน ถือว่าการเมืองเป็นเรื่องสกปรก การแก้ปัญหาสังคมเป็นเรื่องของชนชั้นปกครองทำให้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย

4.8 ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มองโลกในแง่ร้ายและขาดความไว้วางใจผู้อื่น คนไทยจำนวนมากมักขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ในการแก้ไขปัญหา หรือเอาชนะสิ่งแควดล้อม หากต้องเผชิญกับภัยธรรมชาติ ความอดอยาก โรคภัยไข้เจ็บ หรือถูกเอาเปรียบ จึงต้องแสวงหาคำแนะนำ ไม่คิดว่าตนเองจะแก้ไขได้ มักจะขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์มาช่วย หวาดระแวงไม่วางใจคนอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวเอง แต่ในทางการเมืองแล้วมักจะมอบความไว้วางใจให้ตัวผู้นำ ในขณะที่บรรดาผู้นำกลับขาด

ความศรัทธาและความไว้วางใจในตัวประชาชน โดยคิดว่าหากสิ้นตนเสียแล้ว สังคมก็คงจะอยู่ไม่ได้ สิ่งดังกล่าวเป็นผลมาจากทัศนคติแบบอำนาจนิยมนั่นเอง

4.9 การรักสงบและการประนีประนอม คนไทยส่วนใหญ่รักสงบ ไม่ชอบความรุนแรง การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองส่วนใหญ่จึงเป็นไปอย่างสงบ ค่อยเป็นค่อยไป นิสัยคนไทยมักหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง มีความอดทนต่อการเอาใจเอาเปรียบ ถ่อมตัว เกรงใจผู้อื่น สุภาพ ไม่ชอบวิพากษ์วิจารณ์ คัดค้านผู้อื่นต่อหน้าต่อตา ยิ่งกว่านั้นการยึดหลักสายกลาง แม้จะมีส่วนดีและก็มีอยู่เสมอที่นำหลักนี้มาใช้ในทางที่ผิด เป็นผลให้ไม่มีการตัดสินใจเด็ดขาดอย่างหนึ่งอย่างใดลงไป ทำให้การแก้ปัญหาทำได้ยาก

5. วัฒนธรรมทางการเมืองของไทย กับพฤติกรรมทางการเมืองที่สำคัญ

ทินพันธุ์ นาคะตะ (2525: 25-51) กล่าวถึงปัญหาวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยที่สำคัญซึ่งมีผลต่อการพัฒนาประเทศ ดังนี้

5.1 ชนชั้นปกครอง มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยม จึงไม่ค่อยยอมรับหลักความชอบธรรมในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีผลต่าง ๆ ดังนี้ เช่น รัฐธรรมนูญส่วนใหญ่จะมีไว้สำหรับผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจ การพัฒนาสถาบันทางการเมืองมักถูกสกัดกั้น เช่น การเผยแพร่อุดมการณ์ประชาธิปไตย การส่งเสริมการพัฒนาของกลุ่มและพรรคการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครองของไทยมีแนวโน้มจะเป็นแบบเผด็จการอยู่เสมอเช่น จากปี พ.ศ. 2475 ถึง พ.ศ. 2535 มีการปฏิวัติและรัฐประหารรวมกันถึง 10 ครั้ง ซึ่งไม่นับรวมที่ทำไม่สำเร็จ

5.2 สังคมไทยสนใจ “รูปแบบ” มากกว่าเนื้อหาสาระ และสนใจวิธีการมากกว่าเป้าหมายปลายทาง ทำให้เกิดลัทธิแก่ระเบียบพิธีการขึ้นมา เช่น การปกครองจะสนใจวิธีการปกครองคือการเลือกตั้ง มากกว่าวัตถุประสงค์ของการปกครองแบบนี้ ที่จะต้องมุ่งกระทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ จึงเป็นเพียงนำรูปแบบมาใช้ มิได้เอาเนื้อหาอุดมการณ์หรือปรัชญาของเขามาด้วย

5.3 ทัศนคติในเรื่องเวลา สังคมตะวันตกจะพูดถึงแต่ชีวิตในชาตินี้ ส่วนสังคมไทยจะพูดถึงชาตินี้และชาติหน้า ซึ่งมีอิทธิพลมาจากพุทธศาสนา คนไทยส่วนใหญ่ยังยอมรับสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เผชิญอยู่ คนไทยให้ความสำคัญเรื่องเวลาน้อยกว่าคนตะวันตก จะเห็นได้จากการประกาศนโยบายของรัฐบาล หรือพรรคการเมือง มักจะไม่กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติไว้ หรือเมื่อเกิดปัญหาแก้ไขได้ยากก็จะเก็บไว้ โดยให้เวลาช่วยแก้ปัญหา ในเรื่องการไม่ให้ความสำคัญของเวลานี้ทำให้คนไทยชอบผัดผ่อนและเป็นคนที่ไม่ตรงเวลา

5.4 สังคมไทยส่วนใหญ่ยังเป็นสังคมกสิกรรม ความสัมพันธ์แบบปฐมนิคม และวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมจึงยังมีอิทธิพลอยู่มาก การคุ้นเคยและสนิทสนมเป็นการส่วนตัวและการมาจากเครือญาติท้องถิ่น สถาบันการศึกษา หรือรุ่นเดียวกันจะช่วยได้มาก ระบบการเมืองของไทย เมื่อเกิดปัญหาใด ๆ จึงใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวเข้าช่วยในการแก้ไข ดังนั้น ความสัมพันธ์แบบส่วนตัวจึงมีมากกว่าความสัมพันธ์แบบทางการเมือง

5.5 การขาดวินัย การที่คนไทยเป็นคนรักอิสระชอบทำอะไรตามใจชอบจึงทำให้คนไทยค่อนข้างจะไม่มีวินัยต่อการทำงานที่มีความผูกพันเกี่ยวกับข้อตกลงใด ๆ กับผู้อื่น รวมทั้งขาดความจริงจังกับชีวิตและการทำงาน ดังนั้นการที่ตอบว่าได้ อาจเป็นเพียงการรับปากเฉย ๆ บางครั้งจึงเหมือนการไม่รักษาคำพูด การไม่มีวินัยในหมู่สมาชิกสภาผู้แทนจะเห็นได้บ่อย ๆ มีการฝ่าฝืนมติพรรค มีมุ้งเหล็กในมุ้งใหญ่ เป็นต้น ประชาชนชอบฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับอยู่เสมอ ๆ เช่น การจราจร การทิ้งขยะ หรือข้าราชการมักใช้อิทธิพล โดยถือว่ากฎหมายมีไว้บังคับประชาชนทั่วไปเท่านั้น เช่น ตำรวจมักจะทำผิดกฎหมายเสียเอง โดยถือเป็นเรื่องธรรมดา

5.6 การชอบประนีประนอม ทำให้คนไทยไม่กล้าตัดสินใจแก้ปัญหาสำคัญ ๆ การประนีประนอมและการประสานประโยชน์ เป็นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของวัฒนธรรมไทย การประนีประนอมบางครั้งทำให้ผู้นำของชาติหลีกเลี่ยงการตัดสินใจ จนมีคำพูดว่า การไม่ตัดสินใจก็คือการตัดสินใจอย่างหนึ่ง

ลักษณะการประนีประนอม จะมีให้เห็นได้ชัดเจนในกรณีรัฐบาลผสม ซึ่งต้องประสานนโยบายและผลประโยชน์ของหลาย ๆ พรรค ทำให้รัฐบาลตัดสินใจในนโยบายหรือโครงการต่าง ๆ ได้ยากขึ้น เช่น การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด การสร้างเขื่อน เป็นต้น

โดยสรุปแล้วอาจกล่าวได้ว่า แม้ว่าระบบการเมืองของไทย จะได้มีการเปลี่ยนแปลงไปมากในเรื่องโครงสร้างที่เป็นทางการ ภายใต้รูปแบบของการปกครองระบอบประชาธิปไตย นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมาก็ตาม แต่วัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิมของไทยยังมีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก สิ่งนี้ก่อให้เกิดความขัดแย้งกันระหว่างวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีอยู่กับโครงสร้างทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นทางการ ที่ได้เปลี่ยนแปลงไปเพราะอย่างแรกยังคงมีลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิมอยู่ค่อนข้างมาก ส่วนอย่างที่สองนั้นจะต้องอาศัยการมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใหม่

วัฒนธรรมทางการเมืองของไทย ยังไม่เปลี่ยนไปสู่วัฒนธรรมทางการเมืองแบบใหม่ เพราะกระบวนการถ่ายทอดตามสถาบันต่าง ๆ ยังมีส่วนปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิมอยู่มาก ดังนั้นคนไทยจึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงแก้ไขจิตใจของตนเอง เพื่อให้เอื้อต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

2.7 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

Milbrath และ Goel (อ้างใน จรูญ สุภาพ, พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และกรมการปกครอง 2527: 12) ได้นิยามการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกว้าง ๆ ว่า หมายถึงการกระทำต่าง ๆ ของพลเมืองที่ต้องการจะมีอิทธิพลหรือสนับสนุนต่อรัฐบาลและระบบทางการเมือง จากการนิยามในลักษณะนี้จะพบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่เพียงเป็นการกระทำหรือบทบาทของประชาชนที่จะมีอิทธิพลต่อผลที่ปรากฏออกมาในทางการเมืองแต่ยังรวมไปถึงลักษณะของการกระทำหรือบทบาทนั้น ๆ จะต้องเป็นกิจกรรมที่สนับสนุนและเป็นการกระทำอย่างเป็นทางการอีกด้วย (Ceremonial and Support Activities)

Verba, Nie และ Kim (อ้างใน จรูญ สุภาพ, พรศักดิ์ ผ่องแผ้วและกรมการปกครอง 2527: 13) ได้นิยามการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งมีความถูกต้องตามตัวบทกฎหมายของประชาชนซึ่งมีวัตถุประสงค์อาจจะมากหรือน้อยก็ตามแต่ต่อการมีอิทธิพลในการเลือกสรรเจ้าหน้าที่รัฐบาล และตลอดจนการกระทำหรือการดำเนินการต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่เหล่านั้น

ระดับของการเข้าร่วมทางการเมือง

กรมการปกครอง (2527: 15) ได้กล่าวถึงระดับของการเข้าร่วมทางการเมืองว่า การจัดลำดับความสูงต่ำของการเข้าร่วมทางการเมืองประเภทต่าง ๆ มักจะยึดในหลักเชิงตรรกะหรือนัยที่ว่า การเข้าร่วมทางการเมืองแต่ละประเภทยุ่่นต่างก็จะใช้ทรัพยากร เช่น เวลา เงินทอง ตลอดจนพลังงาน และอื่น ๆ ที่แตกต่างกัน ดังนั้น กิจกรรมการเข้าร่วมแบบใดที่บุคคลได้ให้ความทุ่มเทมากที่สุดหรือใช้จ่ายทรัพยากรมากก็จะถือว่าเป็นการเข้าร่วมทางการเมืองที่อยู่ในระดับสูงกว่ากิจกรรมการเข้าร่วมประเภทอื่น ๆ ตามลำดับลงไป

Milbrath (อ้างใน จรูญ สุภาพ, พรศักดิ์ ผ่องแผ้วและกรมการปกครอง, 2539: 15) ได้จัดระดับการเข้าร่วมทางการเมืองจากระดับสูงสุดไปสู่ต่ำสุดเอาไว้ดังนี้

1. การได้รับเลือกเข้าดำรงตำแหน่งของรัฐบาลและของพรรคการเมือง
2. การลงสมัครเป็นผู้เข้ารับการเลือกตั้งเพื่อที่จะเข้าไปดำรงตำแหน่งของรัฐบาล
3. การวิ่งเต้นเพื่อหาเงินสนับสนุนพรรคการเมืองหรือผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง
4. การเข้าประชุมกับบุคคลชั้นหัวหน้าของพรรคการเมือง หรือคณะกรรมการบริหาร

พรรคและการประชุมในการวางแผนการณ์ต่าง ๆ ของพรรค

5. การเป็นสมาชิกที่กระตือรือร้นของพรรคการเมือง
6. การเสียสละเวลาเพื่อช่วยในการรณรงค์หาเสียง

7. การเข้าร่วมชุมชนหรือการประชุมในทางการเมือง
8. การบริจาคเงินทองเพื่อช่วยเหลือพรรคการเมืองหรือผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง
9. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่บ้านเมืองหรือผู้นำทางการเมือง
10. การติดกระดุมหรือแผ่นป้ายของพรรคการเมืองหรือแสดงถึงผู้สมัครคนใดคนหนึ่งบนเสื้อผ้าหรือบนรถยนต์
11. การพยายามพูดจาที่เป็นการชักชวนให้บุคคลอื่น ๆ ให้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งในทางใดทางหนึ่ง
12. การพูดคุยหรือสนทนากันในเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับทางการเมือง
13. การไปใช้สิทธิออกเสียงในการเลือกตั้ง
14. การรับทราบสิ่งกระตุ้นทางการเมือง เช่น การรับข่าวทางการเมืองจากสื่อมวลชน
15. พวกที่มีความเฉื่อยหรือเฉยเมยในทางการเมือง

ผลของการมีส่วนร่วม

ลิขิต ชีรเวทิน (อ้างใน สุขฤษฎุ ทรัพย์สินเสริม, 2541 : 15-16) ได้สรุปผลของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. ผลทางเศรษฐกิจ

- 1.1 การมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาชนบท ช่วยให้การใช้จ่ายเพื่อการดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีความระมัดระวัง
- 1.2 การมีโครงสร้างการปกครองตนเอง โดยสมาชิกส่วนใหญ่รู้สึกว่าคุณค่าตนมีสิทธิและหน้าที่และมีบทบาทสำคัญจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม จะทำให้เกิดการดำเนินงานและปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการอยู่ในความสนใจ หรือเอาใจใส่ของสมาชิกย่อมเป็นผลดีในแง่การช่วยเหลือควบคุมโดยมวลสมาชิกเอง มิให้เกิดการฉ้อโกงหรือกระทำการอันผิดระเบียบ กฎข้อบังคับ ฯลฯ เป็นการควบคุมทรัพยากรให้เกิดการใช้ที่มีประสิทธิภาพซึ่งเป็นผลทางเศรษฐกิจอีกแห่งหนึ่ง

2. ผลทางการเมือง

- 2.1 ผลทางการเมืองที่เห็นได้ชัดก็คือการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นนั้น จะเป็นการเสริมความรู้สึกว่า การปกครองตนเองนั้นมีผลลัพธ์ประจักษ์ที่เป็นตัวตน มิใช่มีเฉพาะสิทธิใน

ทางการเมืองในลักษณะนามธรรม แต่สามารถโยงนามธรรมให้ออกมาในรูปธรรม คือ การวางนโยบายการพัฒนาชุมชน เพื่อประโยชน์ของชุมชนของตน

2.2 การมีสิทธิในการริเริ่มโครงการและดำเนินโครงการจนสิ้นสุด โดยมีความอิสระ ย่อมก่อให้เกิดความเชื่อมั่นทางการเมือง ซึ่งจะเป็นการเสริมความรู้สึกร่วมกันและการปกครองตนเอง เป็นการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในลักษณะของการมีส่วนร่วมมากขึ้น

3. ผลทางสังคมและจิตวิทยา

3.1 ผลทางสังคมและจิตวิทยานั้น ย่อมเห็นได้ว่าการรู้สึกว่าคุณเป็นเจ้าของท้องถิ่นมีสิทธิมีเสียงและอำนาจที่จะจัดการกับโชคชะตาของท้องถิ่นได้ ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และความรู้สึกเป็นเจ้าของท้องถิ่นซึ่งสามารถและยินดีที่จะดูแลตนเอง ความผูกพันกับท้องถิ่นจะมีมากขึ้นและความสนใจในการพัฒนาท้องถิ่นก็จะตามมา

3.2 การมีสิทธิในการปกครองตนเองและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท จะนำไปสู่การพัฒนาความรู้จักร่วมมือกันในชุมชน การขจัดข้อขัดแย้งและความเห็นไม่ตรงกันในเรื่องนโยบายการตกลงกันในเรื่องการจัดสรรทรัพยากร การออมชอมและประนีประนอมในกระบวนการถกเถียงตัดสินใจนโยบาย ซึ่งเป็นการเสริมสร้างให้ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีหลักมีเกณฑ์ในการจัดการเรื่องภายในชุมชน

4. วิทยาการ

4.1 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ตั้งแต่การริเริ่ม การทำแผน ฯลฯ ทำให้เกิดการพยายามเรียนรู้วิทยาการต่าง ๆ ในด้านการวางแผน การบริหารโครงการ ฯลฯ อย่างน้อยก็ในขั้นพื้นฐาน

4.2 เมื่อกระบวนการพัฒนาชนบทมีความต่อเนื่อง และสมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมและผลในทางสังคมและจิตวิทยาเกิดขึ้นตามที่ได้กล่าวมา จะทำให้สมาชิกชุมชนคอยสลับรับฟังติดตามข่าวสาร โดยเฉพาะความรู้ทางวิทยาการ เพราะมีผลโดยตรงและมีความสัมพันธ์กับชีวิตในท้องถิ่นและชีวิตของตนในชุมชน ทำให้เกิดการตื่นตัวและเข้าใจถึงปัญหาและวิทยาการต่าง ๆ

5. ผลต่อนโยบายระดับชาติ

5.1 ผลต่อนโยบายพัฒนาในระดับชาติประการแรก คือ การแข่งขันกันระหว่างชุมชนที่ปกครองตนเอง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นกับชุมชนอื่น ๆ ทำให้พยายามปรับปรุงแก้ไขความล่าช้าต่าง ๆ การแข่งขันเช่นนี้ย่อมนำไปสู่การสร้างสรรค์ เป็นการช่วยพัฒนาประเทศในระดับชาติไปในตัว

5.2 การรู้จักวางแผนการพัฒนาชุมชน ในลักษณะการประสานกับแผนระดับอำเภอ จังหวัด และระดับชาติ เท่ากับเป็นหน่วย ๆ หนึ่ง ซึ่งเปรียบได้กับชิ้นส่วนของการต่อภาพ (Jigsaw Puzzle) ให้ครบรูป

5.3 การปกครองตนเองและการพัฒนาท้องถิ่นด้วยตนเอง เป็นการช่วยให้การพัฒนา ชนบทเป็นไปตามความต้องการและจำเป็นของท้องถิ่น โดยในท้องถิ่นเป็นผู้ตัดสินใจและดำเนินการ ซึ่งเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางไปในตัว

2.8 กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรม ส่งผลให้ได้แบบจำลองของกรอบความคิดในการวิจัยที่สอดคล้องกับปัญหาการวิจัยดังนี้

ปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรม

